EUROOPA KOHTU OTSUS (kaheksas koda)

10. veebruar 2011 *

Kohtuasjas C-30/10,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Linköpings tingsrätti (Rootsi) 28. oktoobri 2009. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 19. jaanuaril 2010, menetluses

Lotta Andersson

versus

Staten genom Kronofogdemyndigheten i Jönköping, Tillsynsmyndigheten,

EUROOPA KOHUS (kaheksas koda),

koosseisus: koja esimees K. Schiemann (ettekandja), kohtunikud A. Prechal ja E. Jarašiūnas,

* Kohtumenetluse keel: rootsi.

kohtujurist: Y. Bot,
kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Staten genom Kronofogdemyndigheten i Jönköping, Tillsynsmyndigheten, esindaja: advokaat S. Granath,

– Rootsi valitsus, esindajad: A. Falk ja A. Engman,

– Hispaania valitsus, esindaja: M. Muñoz Pérez,

– Euroopa Komisjon, esindaja: J. Enegren,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 20. oktoobri 1980. aasta direktiivi 80/987/EMÜ töötajate kaitse kohta tööandja maksejõuetuse korral (EÜT L 283, lk 23; ELT eriväljaanne 05/01, lk 217), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2002. aasta direktiiviga 2002/74/EÜ (EÜT L 270, lk 10; ELT eriväljaanne 05/04, lk 261; edaspidi „direktiiv 80/987"), artikli 10 punkti c tõlgendamist.

2 See taotlus esitati L. Anderssoni ja Staten genom Kronofogdemyndigheten i Jönköping, Tillsynsmyndigheteni (pankrotimenetluste üle järelevalvet teostav ametiasutus) vahelises kohtuvaidluses L. Anderssoni õiguse üle nõuda tema ja niisuguse pankrotistunud ettevõtja, kelle kahest aktsionärist üks oli L. Andersson, vahelisest töösuhtest tuleneva nõude tasumist.

Õiguslik raamistik

Liidu õigusnormid

Direktiiv 80/987

3 Direktiivi 80/987 artikli 1 lõike 1 kohaselt kohaldatakse seda direktiivi töötajate nõuete suhtes, mis tekivad töölepingutest või töösuhetest ja esitatakse tööandjate vastu, kes on maksejõuetud sama direktiivi artikli 2 lõike 1 tähenduses.

4 Direktiivi 80/987 artikli 10 punkt c sätestab, et see direktiiv ei piira liikmesriikide õigust keelduda sama direktiivi artiklis 3 nimetatud maksekohustusest või sama direktiivi artiklis 7 nimetatud tagamiskohustusest või neid vähendada juhtudel, kui töötaja ise või koos oma lähisugulastega oli tööandja ettevõtja või ettevõtte olulise osa omanik ja mõjutas oluliselt selle tegevust.

Direktiiv 2008/94/EÜ

5 Kuna direktiivi 80/987 oli mitmel korral ja olulises osas muudetud, kodifitseeriti see selguse ja otstarbekuse huvides Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri

2008. aasta direktiiviga 2008/94/EÜ töötajate kaitse kohta tööandja maksejõuetuse korral (kodifitseeritud versioon) (ELT L 283, lk 36).

6 Direktiivi 2008/94 põhjenduse 7 kohaselt:

„Liikmesriigid võivad kehtestada garantiiasutuste vastutusele piiranguid, mis peavad kokku sobima käesoleva direktiivi ühiskondliku eesmärgiga ja võivad arvesse võtta nõuete erinevaid tasemeid."

7 Selle direktiivi artikkel 3 sätestab:

„Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et garantiiasutused tagavad vastavalt artiklile 4 töötajate töölepingutest või töösuhetest tulenevate rahuldamata nõuete väljamaksmise, sealhulgas lahkumistoetuse töösuhte lõpetamise korral, kui siseriiklikud õigusaktid seda ette näevad.

Garantiiasutuse ülevõetavad nõuded peavad olema rahuldamata töötasunõuded seoses ajavahemikuga vastavalt olukorrale enne ja/või pärast liikmesriikide määratud kuupäeva."

8 Kõnealuse direktiivi artiklis 7 on sätestatud:

„Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et riiklike sotsiaalkindlustusskeemide kohaselt kohustuslike sissemaksete tasumata jätmine kindlustusasutustele tööandja poolt enne tema maksejõuetuse tekkimist ei kahjustaks töötajate õigust saada hüvitisi nendelt kindlustusasutustelt niivõrd, kuivõrd töötajate sissemaksed on töötasust maha arvatud."

9 Direktiivi 2008/94 artikkel 12 sätestab:

„Käesolev direktiiv ei piira liikmesriikide õigust:

a) võtta vajalikke meetmeid kuritarvituste vältimiseks;

b) loobuda artiklis 3 nimetatud kohustusest või vähendada seda või loobuda artiklis 7 nimetatud garantiikohustusest või vähendada seda, kui ilmneb, et kohustuse täitmine on põhjendamatu töötaja ja tööandja vaheliste eriliste sidemete ja ühiste huvide tõttu, mis tulenevad nendevahelisest salajasest kokkuleppest;

c) keelduda artikli 3 esimeses lõigus nimetatud kohustusest või artiklis 7 nimetatud tagamiskohustusest või neid vähendada juhtudel, kui töötaja ise või koos oma lähisugulastega oli tööandja ettevõtte olulise osa omanik ja mõjutas oluliselt selle tegevust."

Siseriiklik õigus

10 Rootsi töötasu tagamise seaduse (lönegarantilagen 1992:497, *Svenska författningssamling*, edaspidi *SFS*, 1992, nr 497) § 1 lõike 1 kohaselt on riik kohustatud välja maksma töötajate saamata jäänud töötasud, sealhulgas need, mis on esitatud Rootsis või mõnes muus Põhjamaa riigis maksejõuetuks kuulutatud tööandja vastu.

11 Sama seaduse § 7 lõikes 1 on sätestatud, et pankroti korral on riigi poolt tagatud sellistele töötasu ja muude hüvede nõuetele ning pensioninõuetele vastavate maksete tegemine, mis on hõlmatud eelisõigusega eelisõiguste seaduse (förmånsrättslagen 1970:979, *SFS* 1970, nr 979) § 12 või § 13 alusel.

12 Töötasu tagamise seaduse § 7a kohaselt ei laiene tagatise alusel tehtavad väljamaksed siiski eelisõiguste seaduse § 12 kuuendas lõigus nimetatud töötajatele.

13 Eelisõiguste seaduse § 12 esimese lõigu kohaselt kehtib üldine eelisõigus töötajal töösuhte alusel olevate töötasu ja muude hüvede nõuete suhtes.

14 Eelisõiguste seaduse § 12 kuues lõik sätestab, et kui pankrotistunud võlgnik on ettevõtja, siis ei ole töötajal, kes oli ise või koos oma lähisugulastega vähem kui kuus kuud enne ettevõtja pankrotiavalduse esitamist selle ettevõtja olulise osa omanik ja mõjutas oluliselt selle tegevust, eelisõigust oma töötasu või pensioni osas.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

15 Linköpings Ridskola AB (edaspidi „Linköpings Ridskola") pankrot kuulutati välja 23. detsembril 2008. Põhikohtuasja hageja L. Andersson omas 50 % selle äriühingu aktsiatest; ülejäänud 50 % kuulus M. Anderssonile, kelle elukaaslane L. Andersson aastatel 1996–2008 oli.

16 L. Andersson omandas oma aktsiad 2006. aastal kinke teel ning ta töötas Linköpings Ridskolas alates 90-ndate aastate keskelt. Ta oli äriühingu juhatuse asendusliige ning tal oli õigus esindada äriühingut üksi, kuni juhataja M. Andersson otsustas 20. novembril 2008. aastal temalt esindusõiguse ära võtta.

17 Staten genom Kronofogdemyndigheten i Jönköping, Tillsynsmyndigheten keeldus 12. jaanuaril 2009 töötasu tagamise seaduse alusel rahuldamast L. Anderssoni töötasunõudeid põhjusel, et viimane oli vähem kui kuus kuud enne pankrotiavalduse esitamist äriühingu olulise osa omanik ja mõjutas oluliselt selle tegevust ning seetõttu ei olnud tal eelisõiguste seaduse § 12 kuuenda lõigu alusel samas paragrahvis sätestatud eelisõigust.

18 Lotta Andersson nõudis Linköpings tingsrättile esitatud hagis töötasu väljamaksmist 2008. aasta detsembri ja osaliselt 2009. aasta jaanuari eest ning samuti töölepingu ülesütlemishüvitise ja puhkusetasu maksmist kokku summas 138 240 Rootsi krooni koos intressiga. Ta väitis, et tal oli eelisõiguste seaduse § 12 alusel eelisõigus ning et selle paragrahvi kuues lõik tema suhtes ei kohaldu, sest olgugi et on tõsi, et ta oli

Linköpings Ridskola olulise osa omanik, ei mõjutanud ta pankrotiavalduse esitamise ajal oluliselt selle äriühingu tegevust ning ta ei saanud seda juhtida.

19 Neil asjaoludel otsustas Linköpings tingsrätt menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas siseriiklik õigusnorm, millega töötaja jäetakse ilma eelisõigusest põhjusel, et ta oli ise või koos oma lähisugulastega vähem kui kuus kuud enne ettevõtja pankrotiavalduse esitamist selle ettevõtja olulise osa omanik ja mõjutas oluliselt selle tegevust, on kooskõlas […] direktiivi 80/987[…] artikli 10 punktiga c?"

Eelotsuse küsimus

20 Sissejuhatuseks tuleb märkida, et eelotsuse küsimus puudutab direktiivi 80/987 artikli 10 punkti c tõlgendamist, samas kui tegelikult – nagu põhikohtuasja kostja, Hispaania valitsus ja Euroopa Komisjon on oma kirjalikes märkustes õigesti välja toonud – on kõnealuse äriühingu pankroti väljakuulutamise kuupäeva, 23. detsembrit 2008 arvestades põhikohtuasja analüüsimiseks asjakohane liidu regulatsioon direktiiv 2008/94, mis jõustus 17. novembril 2008. Direktiiv 2008/94 kodifitseerib direktiivi 80/987 ning selles on sisuliselt samad sätted, mis direktiivis 80/987. Nii võtab direktiivi 2008/94 artikli 12 punkt c identses sõnastuses üle direktiivi 80/987 artikli 10 punkti c sisu.

21 Seega tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimus ümber sõnastada nii, et sellega soovitakse välja selgitada, kas direktiivi 2008/94 artikli 12 punktiga c on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis arvab töötaja välja nende töötajate hulgast, kelle rahuldamata nõuetele vastavate summade väljamaksmine on tagatud, põhjusel et ta oli ise või koos oma lähisugulastega vähem kui kuus kuud enne asjassepuutuva ettevõtja pankrotiavalduse esitamist selle ettevõtja olulise osa omanik ja mõjutas oluliselt selle tegevust.

22 Sellega seoses tuleb märkida, et direktiiv 2008/94 näeb oma artiklis 3 ette maksekohustuse töötajate nõuete rahuldamiseks, samas kui sama direktiivi artikli 12 punkt c võimaldab liikmesriikidel keelduda selle kohustuse täitmisest või seda vähendada juhtudel, kui töötaja ise või koos oma lähisugulastega oli tööandja ettevõtja või ettevõtte olulise osa omanik ja mõjutas oluliselt selle tegevust.

23 Direktiiv 2008/94 artikli 12 punkt c ei sätesta tähtaega, mille jooksul peab töötaja olema olnud asjassepuutuva ettevõtja olulise osa omanik ja selle tegevust oluliselt mõjutanud, selleks et kõnealuse maksekohustuse täitmisest saaks keelduda või selle kohustuse mahtu vähendada. Tegemaks kindlaks, kas selle sättega on vastuolus niisuguse kuuekuulise tähtaja kehtestamine, nagu seda teeb põhikohtuasjas vaidluse all olev siseriiklik regulatsioon, tuleb analüüsida selle sätte ülesehitust ja eesmärke.

24 Selles osas tuleneb direktiivi 2008/94 põhjendusest 7 ja artikli 12 punktidest a–c, et seadusandja ei ole soovinud reguleerida liikmesriikide õigust seada teatud juhtudel piiranguid garantiiasutuste vastutusele, sealhulgas juhtudel, mis on nimetatud kõnealuse artikli 12 punktis c. Viimati nimetatud säte rajaneb vaikimisi eeldusel, et töötaja,

kes ühtlasi oli asjaomase ettevõtja olulise osa omanik ning mõjutas oluliselt selle tegevust, võib ise olla osaliselt vastutav selle ettevõtja maksejõuetuse tekke eest.

25 Seda õigust tuleb sellegipoolest hinnata direktiivi 2008/94 sotsiaalse eesmärgi taustal, kuivõrd selleks eesmärgiks on tagada liidus tööandja maksejõuetuse korral minimaalne kaitse kõikidele töötajatele töölepingutest või töösuhetest tulenevate ja kindlaksmääratud ajavahemikuga seotud rahuldamata nõuetele vastavate summade väljamaksmise näol (vt selle kohta 11. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-201/01: Walcher, EKL 2003, lk I-8827, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika).

26 Lisaks on Euroopa Kohus otsustanud, et kuritarvituste vältimisele suunatud siseriikliku normi rakendamine ei tohi ohtu seada liidu õiguse sätete täielikku mõju ja ühetaolist kohaldamist liikmesriikides (vt eespool viidatud kohtuotsus Walcher, punkt 37).

27 Direktiivi 2008/94 artikli 12 punkti c eesmärgi ega selle direktiivi sotsiaalse suunitluse eesmärgi saavutamist ei kahjusta siseriiklik säte, mis sarnaselt põhikohtuasjas käsitletava juhtumiga piirab nende töötajate kategooria, kelle tasumata nõuete rahuldamine ei ole tagatud, niisuguste töötajatega, kes on vähem kui kuus kuud enne asjaomase ettevõtja pankrotiavalduse esitamist olnud selle ettevõtja olulise osa omanikud ning selle ettevõtja tegevust oluliselt mõjutanud. Niisugustel ajaoludel ei ole välistatud, et töötaja, kelle nõudeid ei tagata, võib olla vastutav asjaomase ettevõtja maksejõuetuse tekke eest.

28 Eelnevat arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et direktiivi 2008/94 artikli 12 punkti c tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis arvab töötaja välja nende töötajate hulgast, kelle rahuldamata nõuetele vastavate summade väljamaksmine on tagatud, põhjusel et see töötaja oli ise või koos oma

lähisugulastega vähem kui kuus kuud enne asjaomase ettevõtja pankrotiavalduse esitamist selle ettevõtja olulise osa omanik ja mõjutas oluliselt selle tegevust.

Kohtukulud

29 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kaheksas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2008. aasta direktiivi 2008/94/EÜ töötajate kaitse kohta tööandja maksejõuetuse korral (kodifitseeritud versioon) artikli 12 punkti c tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis arvab töötaja välja nende töötajate hulgast, kelle rahuldamata nõuetele vastavate summade väljamaksmine on tagatud, põhjusel et see töötaja oli ise või koos oma lähisugulastega vähem kui kuus kuud enne asjaomase ettevõtja pankrotiavalduse esitamist selle ettevõtja olulise osa omanik ja mõjutas oluliselt selle tegevust.

Allkirjad